

Сұлтанғалиева Ольга Қашымқызының
«6D020500-Филология» мамандығы
бойынша философия докторы (PhD)
дәрежесін алу үшін дайындалған
«Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясындағы ұлттық мінез»
диссертациясының

АҢДАТПАСЫ

Жұмыстың жалпы сипаттамасы. Ұсынылып отырған зерттеу жұмысы тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясының идеялық-көркемдік ерекшелігі мен «ұлттық мінез» концептісін, қазақ әдебиетіндегі жырау-ақын позициясын талқылап, қазақ тарихында, мәдениетінде, әдебиетінде тәуелсіздік идеясының маңыздылығын көрсетеді. Отаршылдықтың құрсауынан жана босанып шыққан халықтың алдында тұрған ең өзекті мәселе – ұлттың өзін-өзі тануы. Өзіндік болмысы, психологиялық ерекшелігі бар кейіпкердің ұлттық болмысы ұлттық мінездің сипаттамасы ретінде анықталады.

Ұлттық мінездің заман сипатымен тығыз байланыста екенін, тарихи диалектикалық үдеріс негізінде бір ұлттық мінездің өзге ұлтта да кездесетінін анықтай отырып, ұлттық мінездің ерекшеліктеріне тоқталамыз:

1. Қаламгердің көркем ойлауы негізінде қалыптасқан көркем концепт пен «ұлттық мінез» концептісінің байланысы.

2. Ұлттық психикалық сипатпен, ұлттық сезіммен байланысты екені.

3. Ұлттық мінездің жағымды-жағымсыз сипаты.

4. Тұрақты ұлттық мінездің негізінде ұлттық типті қалыптастыратынын, көркем туындыда кейіпкердің ұлттық мінезі бейнелеу шеберлігі арқылы көрінеді.

Көркемдік ізденістің негізінде ұлттық мінездің тәуелсіздік идеясымен тығыз байланыста екенін көреміз. Әдебиетші ғалым С. Қирабаев тәуелсіздік идеясының сонау түркі дәуірінен басталатынын, қазақ жерінде еркіндік идеясының өзектілігін көрсетеді [1].

Қазақ жерінде орын алған тарихи оқиғаларға байланысты Қ. Жұбановтың пікірін негізге ала отырып [2], отаршылдық дәуірге баға беріліп, қазақ қоғамындағы жырау функциясының дәуірлерге сай өзгеруі қарастырылды. Ертедегі түркі қоғамындағы ұзан ұғымы ақын атауын қалай берсе, жырау да қазіргі ақын функциясын атқарған. Қазақ хандығы дәуірінде жырау функциясы үлкен маңызға ие болды. Уақыт өте келе, зар заман әдебиетінің өкілдері ақын атауын иемдене бастады. Бұрынғы кезеңде жыраулар ханның қателігін бетіне басып, халықтың әлеуметтік жағдайын билеушіге жеткізсе, зар заман ақындары халық арасындағы өзгерісті айтып, қазақ жерінің отаршылдық саясаттың құрбаны болғанын жеткізді. Ағартушылық әдебиетте оқу-ағарту идеялары көтеріліп, халықтың сауатты әрі мәдениетті болуына ерекше назар аударылды. Бұл идея Алаш әдебиетінде

де күшейе түсті. Кеңес дәуірі әдебиетінде кеңес билігі мадақталып, цензураға сай шығармалар жарық көрді. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі ақындар халықтың өткен оқиғаларын еркіндік идеясымен бағалап, жаңа сипаттағы туындыларын жаза бастады. Түркі көсемдерінен бастап Алаш зиялылары, кеңес дәуіріндегі ұлтын сүйген тұлғалар болмысы бейнеленіп, елеулі еңбектері бағаланды.

Осы бағытта А. Ісімақова қазақ әдебиеті дәуірлерін зерттей келе, Алаш әдебиетінің ұлттық идентификацияны анықтаудағы маңыздылығын көрсетеді [3]. Қазақ жерінде қалыптасқан тарихи жағдайлар көркем шығармаларда көрініс тауып отырды. Әр заман әдебиетінде сол кезеңге сай идеялар көтеріліп, қажеттіліктер қарастырылды.

Ұлттық идентификациясының негізінде этникалық жад, этникалық сана ұғымдары анықталып, ұлттық мінез концептісін анықтау барысында ұлт түсінігі, тәуелсіздік идеясы, ұлт идентификациясы жеке дара қарастырылды. Осы негізден тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ поэзиясын қарастырудың, ақындар шығармаларындағы ұлттық мінезді зерттеп-зерделеудің маңыздылығы көрінеді.

Зерттеудің өзектілігі. Тіл мен әдебиет ғылымы халық даналығының айқын көрсеткіші болып табылатын тіл табиғатын, сөз байлығын зерттеумен қатар, сөздің ғасырдан ғасырға аманат болып жеткен сиқырлы, сырлы ішкі мәнін, көркемдік иірімдерін зерделейді. Атадан балаға мұра болып жеткен тілдің аса бай, құнарлы сөздік қоры арқылы ұлтымыздың әдет-ғұрпы, салт-санасы, елдік қасиеттері, халықтық мінез-құлқы сақталып қана қоймай, әрі жаңғырып, әрі жаңарып, толығып отырады. Әдеби үдерістің маңызды белгілеріне жемісті әсер етіп және көптеген жеке стильдердің бейнесін көріктеген стильдік тенденция уақыттың алдыңғы қатарлы қоғамдық қайшылықтарын, әлеуметтік қозғалыс үдерісіндегі характерлер мен типтерді талдауға ұмтылу ақындардың пафосына айналып, көрнекті ақындар сол кездегі қоғам дамуының күрделі жағдайларын дамытуға бағытталды. Сөйтіп көркем ойлаудың аналитикалық типіне ұмтылу нәтижесінде бірте-бірте әрқилы тақырыптағы және жанрлық формадағы шығармалар дүниеге келді.

Зерттеу тақырыбымыздың өзектілігі ХХ ғасырдың соңы мен ХХІ ғасыр басындағы қазақ поэзиясындағы ерекшеліктер ретінде Қазақ хандығы, патшалық Ресейдің отаршылдығы мен Кеңес Одағының саясатын көрген халқымыздың ұлттық ерекшелігін, идентификациясын, ұлттық мінезін, болмысын анықтап, поэзиядағы өзгерістерді анықтау болып отыр. Осы негізден қазақ әдебиетінің тарихына шолу жасап, халқымыздың мінезін, болмыс-бітімін анықтап қарастырамыз.

Қазақ жерінде орын алған түрлі оқиғалар көркем шығармада бейнеленбей қоймайды. Қазақ хандығы дәуірінде жыраулық дәстүр күшейсе, отаршылдық дәуірде зар заман ақындары қалыптасып, заман болмысының өзгергенін жеткізді. Осы негізден ақын өз қоғамынан алшақтамай, қоғам болмысын, халық мінезін суреттеуде шеберлік танытады. Этномәдени дүниетаным негізі даламен байланысты халық отырықшылық дәстүрге икемделіп, қазақ халқының тұрмыс-тіршілігі үлкен өзгеріске ұшырады.

Ұлт мінезін ақындар шығармашылығы негізінде қарастыру арқылы тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі халық болмысы, тарихи оқиғаларға баға беру, ұлт өзегін тану, діл мен дін біртұтастығы қарастырылды. Кеңес дәуірінде тыйым салынған шектеулерден босанып, халық өз тарихи тұлғаларын бағалап, тарихи оқиғаларға деген өз көзқарасын қалыптастырды.

Диссертациялық жұмыста тәуелсіздіктен кейінгі кезең әдебиетіндегі ұлттық мінездің идеялық-эстетикалық нысаны, этномәдени дүниетаным аспектілері, тарихи образдар жүйесі қарастырылуы – қазақ поэзиясының тәуелсіздіктен кейінгі кезеңіндегі ұлттық мінезді зерттеудің өзектілігін көрсетеді.

Зерттеудің мақсаты. XX ғасырдың соңы мен XXI ғасырдың басындағы қазақ әдебиетінің өкілдері шығармаларының идеялық-көркемдік, танымдық аспектілерінде қарастыру арқылы «ұлттық мінез» концептісін талдау.

Зерттеу барысында аталған мақсатқа жету үшін төмендегідей **міндеттерді** шешу көзделді:

1. XX ғасырдың соңы мен XXI ғасыр басындағы оқиғаларды бағалап, қазақ тарихындағы ақындар шығармашылығына талдаулар жасау.

2. Тәуелсіздік идеяларының түп бастауын анықтап, бүгінгі күнмен байланысын қарастыру.

3. Ұлттық мінездің негізі – ұлттық идея, ұлттың негізгі мінездемесін анықтау.

4. Қазақ поэзиясындағы ұлттық, жалпыадамдық құндылықтарды анықтап, халыққа тән ұлттық мінез сипаттамаларын айқындау.

5. Этникалық жад, этникалық сана ұғымдары негізінде қазақ халқының дала ұғымымен байланысты этномәдени дүниетаным сипаты қарастырылып, поэзияда бейнеленуін талдау.

6. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясының идеялық-эстетикалық ерекшеліктерін қарастыру.

7. Этнопсихологиялық мінез ұғымын қарастырып, халықтың ұлттық мінезін саралай келе, поэзияда бейнеленуін сипаттау.

8. Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ поэзиясындағы этномәдени сипаттағы «батыр», «қазақ қызы», «ер жігіт» образдар жүйесін талдау.

9. Дәуіраралық кезеңдегі «ұлттық мінез» концептісінің идентификациясы мен трансформациясын көк түркілік таным мен мәңгірттену идеясы негізінде салыстыру.

10. Тәуелсіздіктен кейінгі кезең ақындарының поэзиясындағы постмодерндік сарындарды айқындау.

Диссертацияның **зерттеу нысаны** – тәуелсіздіктен кейінгі кезеңіндегі (XX ғасырдың соңы мен XXI ғасырдың басындағы) қазақ поэзиясының идеялық-танымдық, этномәдени ерекшеліктері мен «ұлттық мінез» концептісі.

Зерттеу пәні. XX ғасырдың соңы мен XXI ғасыр басындағы қазақ поэзиясы өкілдерінің шығармалары мен «ұлттық мінез» концептісі.

Зерттеу жұмысының теориялық және әдістемелік негізі. Ғылыми зерттеу жұмыстың негізінде Х. Досмұхамедов, М. Шоқай, М. Әуезов, Қ. Жұбанов, С. Қирабаев, З. Ахметов, З. Қабдолов, Т. Кәкішев, Н. Келімбетов, М. Мырзахметұлы, Қ. Мәдібай, А. Ісімақова, Н. Кенжеғараев, Б. Омар, Ғ. Есім, Ә. Қодар, Г. Піралиева, Б. Ыбырайым, У. Қалижанов, С. Мәмет, А. Кәріпжан, Ж. Аймұханбет, М. Көпбаева, М. Балтымова сынды әдебиетші ғалымдардың пікірлері әдеби үдерісті бағамдап, тәуелсіздік идеясы мен ұлттық мінез сипаты қарастырылды. Қазақ халқының этномәдени болмысы, мінезі А. Айталы, О. Абишева, Г. Даирова, Л. Хасанаева, Б. Әмірова, Қ. Жарықбаев, А. Лиясова, Ф. Өскенбай, Р. Алибаева, Ә. Көкебаева, Ж. Молдабеков, Д. Кішібеков зерттеу еңбектерінде анықталды. Ұлттық және жалпыадамдық құндылықтар, тәуелсіздік философиясы төмендегідей зерттеушілер еңбектерінде қарастырылды: Ә. Нысанбаев, К. Туленова, Ә. Бәкір, Б. Төлепберген, А. Қалиева, С. Ертай, Г. Билялова, Н. Балтабаева, Б. Панзабек, Б. Қожекеева, В. Крысько, В. Кочетков, К. Касьянова, Т. Мантаева, Х. Әбжанов, Д. Раев. Тәуелсіздік кезеңіндегі әдебиет жайлы зерттеулер мен ұлттық мінез ұғымы Т. Кәкішев, М. Базарбаев, Ш. Елеукенов, Т. Еңсегенұлы, А. Шәріп, Р. Тұрысбек, С. Ержанова, Ж. Аймұханбет, Б. Ердембеков, Д. Неталиева, Л. Қоныс зерттеулерінде құнды мағлұматтар береді; В. Зусман, Н. Сейбель, Ю. Тильман, Л. Миллер, З. Астратян зерттеулері негізінде ұлттық мінез концептісі қарастырылды.

Зерттеу дереккөздері. Диссертациялық жұмыста ХХ ғасырдың соңы мен ХХІ ғасырдың басындағы қазақ әдебиетінде шығармалары орын алған бірнеше ақынның шығармашылығы қарастырылды.

Ғылыми зерттеу жұмысты орындау барысында төмендегідей **әдістер** қолданылды: жалпы ғылыми әдістер – дедуктивті, бақылау, талдау; әдебиеттану әдістері: мәдени-тарихи әдісі, салыстырмалы-тарихи әдісі, тарихи-типологиялық әдісі, нарративті әдіс, герменевтикалық әдіс; көркем концептіні анықтау әдістері: салыстырмалы әдіс, ассоциативтік талдау әдісі.

Зерттеу жұмысының **ғылыми жаңалығы** тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясындағы «ұлттық мінез» концептісі алғаш рет талданды;

– 1991 жылдан осы уақытқа дейінгі қазақ поэзиясының тақырыптық, мазмұндық жаңашылдығы сараланып, поэзиядағы жаңа бағыттар мен ағымдарға талдау жасалды;

– тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясындағы ұлттық мінездің көрініс табуына әсер еткен саяси-идеологиялық, тарихи, қоғамдық-әлеуметтік алғышарттар айқындалды;

– қазіргі қазақ поэзиясындағы ұлттық-мәдени концептілер анықталды;

– қазақ поэзиясының көрнекті өкілдері Қ. Бекхожин, Х. Ерғалиев, Ж. Молдағалиев, Қ. Шаңғытбаев, С. Жиенбаев, Ж. Нәжімеденовтер мен К. Салықов, Қ. Мырза Әлі, М. Айтхожа, М. Шаханов, И. Сапарбай, А. Бақтыгереева, Т. Медетбек, Ж. Әбдіраш, Н. Айтұлы, С. Ақсұңқарұлы, Т. Әбдікәкімов, Е. Раушанов, Б. Райсова,

С. Адай, Ә. Балқыбек, М. Райымбекұлы, Ж. Сәрсек, Н. Қуантайұлы, Б. Беделханұлы, Т. Толқынқызы, Н. Бердалы, Е. Жүніс және өңірімізден шыққан ақындар Е. Дүйсенбайұлы С. Баймолдин, М. Ақдәулетұлы, Е. Ашықбаев, Б. Бабажанұлы, Ж. Елеусіз, С. Дәрібай, Г. Әбішқызы, Ж. Нұрғалидың тәуелсіздік кезеңінде жарық көрген туындыларындағы ұлттық мінез көріністері талданды;

– XX ғасырдың соңы мен XXI ғасыр басындағы қазақ ақындары шығармашылығындағы түркілік сарын мен мәңгүрттену идеясы салыстыра сипатталды.

Диссертациялық жұмыстың теориялық мәні: ЖОО-лардағы филология факультеті, «Қазақ филологиясы», «Қазақ тілі мен әдебиеті» білім бағдарламаларында оқылатын «Қазақ әдебиеті», «Қазақ әдебиетінің теориясы» пәндеріне, сонымен бірге аймақтану мәселесіне қатысты диссертация мазмұнында қарастырылған жекелеген авторлардың шығармашылығына байланысты теориялық материалдар ретінде қолдануға болады.

Диссертациялық жұмыстың практикалық мәні: әдебиеттану, ұлттық әдебиеттану, концепт, XX ғасыр әдебиеті, тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі әдебиет бойынша курстар, әдеби талдау курстарын өткізуде пайдалану мүмкіндіктерімен айқындалады.

Қорғауға ұсынылатын негізгі тұжырымдар. Зерттеу нәтижесі бойынша мынадай тұжырымдар ұсынылды:

1. XX ғасырдың соңы мен XXI ғасырдың басында қазақ тарихында, мәдениетінде, руханиятында орын алған үлкен бетбұрыстар қазақ поэзиясына ықпалын тигізді. Қазақ әдебиетінде бұрын-соңды көтерілмеген, лайықты бағасы берілмеген тарихи оқиғалар мен тарихи тұлғалар болмысы қарастырылды. Қазақ әдебиетіндегі жырау, ақын байланыстары қоғам сипатымен бірлікте қарастырылып, көркем мәтіннің автор мен тыңдарманның коммуникациясы қалыптасатыны анықталып, автор-қоғам-тыңдарман үштігі айқындалды. Отаршылдық саясатта қалыптасқан баспасөз саясатының пропагандалық, цензуралық сипаттары қарастырылып, кеңес әдебиетінің басты кейіпкерлері кеңес идеологиясына негізделген, 1917-1991 жылдар аралығындағы тарихи оқиғалар ғана көркем әдебиеттің негізгі тақырыбы болды. Тәуелсіздік алған сәттен бастап, ұлт сипаты еркіндік, бостандық сипатынан, ұлттық қырынан қарастырылды.

2. Қазақ халқының ұлттық идентификациялық мінезі ретінде қонақжайлылық, тектілік, ынтымақ, адалдық, ғылымға құмарлық, еркіндік деп анықталады. Уақыт өте келе мансапқорлық, жағымпаздық сынды қасиеттер тарихи оқиғалар негізінде қалыптасқан. Еркіндік категориясы үш негізден құралады: ой еркіндігі, пікір еркіндігі және жеке бас бостандығы. Бұл халқымыздың еркіндік философиясының негізінде қалыптасқан үштік категориясы. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ әдебиетінде орын алған өзгерістер публицистикалық сипаттың жалғасуымен, жыраулық дәстүрдің жаңғыруы, түркілік дүниетаным, ұлттық таныммен байланыста жүзеге асты. Тәуелсіздікпен тығыз байланысты ұлттық бірегейлік факторлары негізінде

ұлт болмысы айқындалып, этностың маңызды сипаттамасы ұлт рухы екені анықталды.

3. Дала ориентациясымен тығыз байланысты дала дүниетанымы әлем бейнесінің символдық құрылымы тіл, өнер, діл сынды аспектілер негізінде анықталды. Этникалық жад пен этникалық сана негізінде мәдениет, дәстүр, дүниетаным маңыздылығы айқындалды. Қазақ халқының этномәдени дүниетанымында «дала», «жол», «шаңырақ», «Жер-ана», «Құт» архетиптерінің өзектілігі сараланып, Сарыарқаның аутентикалық дефинициясы қарастылды. Әлемнің ұлттық бейнесінің негізі мінез-құлық стереотипі, салт-дәстүр, тәрбие, діни көзқарас арқылы нақтыланып, ұлттық сана, ұлттық сезіммен байланысы анықталды. Қазақ поэзиясындағы этномәдени дүниетаным сипаты тарихи, қоғамдық, тұлғалық факторлар арқылы беріледі.

4. Ұлттық сананың, тарихи сананың оянуы тәуелсіздік кезеңімен тығыз байланысты. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі ең елеулі мәселелер кеңестік жүйеге қарсылық, ұлттық тарихқа деген жағымды көзқарас, алыс-жақын елдердегі қандастардың оралуы, арғы-бергі тарихымызға қатысты деректердің табылуы, әдеби-мәдени мұралардың жариялануы, руханият әлеміне өріс ашылуы болды. Қ. Мырза Әлі шығармашылығындағы ұлттық мінездің жағымды-жағымсыз сипаттары анықталып, герменевтикалық код негізінде қазақ халқының болмысы қарастырылды. Сонымен бірге, Ж. Нәжімеденов, Х. Ерғалиев, Ф. Оңғарсынова поэзиясымен салыстыра отырып, ұлттық мінез халықтың салт-дәстүрі мен тұрмыс-тіршілігі негізінде анықталды.

5. Ұлт психологиясының бес түрлі компоненттері арқылы ұлттық сипаттың, мінездің анықталуына, стереотиптердің қалыптасуына әсерін тигізетінін көреміз. Ұлттық дүниетаныммен байланысты мәдени стереотиптер адам санасының интерпретациялаушы қызметін атқаратыны, халықтың рухани келбетінің көрінісі екені анықталды. Ұлттық мінез жалпы бір халыққа тән сезім, күй деп те қарастырылды. Поэзиядағы этнопсихологиялық мінез көрнекті ақындарымыз Ө. Нұрғали, И. Сапарбай, Н. Айтұлы шығармашылықтары арқылы қарастырылып, кең даланы мекен еткен халықтың рухтылығы, мықтылығы, қонақжайлылығы, дархандығы сынды мінездері анықталды.

6. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі тарихи оқиғалар, тұлғалар бейнесі цензурадан алыстап, егжей-тегжейлі тарихи уақиғалар айтыла бастады. Мәселен, диссертациялық жұмыста 18 ақынның шығармаларындағы «Махамбет» образы талданып, қазақ әдебиетіндегі Махамбеттің рөлі анықталды. Сонымен бірге, ақындардың Махамбет образын берудегі постмодерндік ізденістері: реминисценция, интермәтіндік тәсілдері қарастырылды. М. Ақдәулетұлы, Н. Айтұлы, К. Салықов, Н. Ораз, С. Адай шығармаларында тарихи тұлғалар болмысы, бұрын-соңды тарихқа белгісіз болып келген тұлғалардың ел үшін атқарған қызметтері көркем шығарманың көркемдігімен біртұтас қарастырылды. «Қазақ қызы» образдар жүйесі М. Айтхожа, К. Ахметова, Б. Раисова, Г. Салықбай, М. Ершу шығармалары

негізінде анықталды. «Ер жігіт» образдар жүйесі Ж. Әбдіраш, Е. Жақыпбек шығармашылығы негізінде талданып, ер жігіттің болмысы, мінездері топтастырылды.

7. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі жаңа қалыптасқан буын шығармаларында ұлттық-мәдени кодты жеткізіп, қазақ әдебиетін жаңа арнаға көтерді. Дәуіраралық кезеңде «ұлттық мінез» концептісі түркілік таным идеясын көтерген Т. Медетбек, Ә. Балқыбек, М. Райымбекұлы, Б. Беделхан шығармашылығы мен М. Шахановтың «мәңгүрттену» идеясымен қарама-қарсы талданып, дәуір болмысы қатар қарастырылды. Ғылыми зерттеу жұмысында өңірлік ақындар Г. Әбішқызы, Ж. Нұрғали, С. Дәрібай шығармашылығы қарастырылып, ақын өлеңдеріндегі ұлттық сипат пен ұлттық мінез тақырыбы талданды. Сонымен бірге С. Ақсұңқарұлы мен Т. Әбдікәкімовтің поэзиясындағы ұлттық мінез жайлы тұрақты таным үлгілерінен бөлек, авторлық көзқарас анықталады.

Зерттеу апробациясы. Диссертация жұмысының нәтижелері отандық және шетелдік ғылыми-зерттеу мекемелерінде, жоғары оқу орындарында талқыланды:

1. «Ғылым мен технологияның, қоғам мен білімнің өзекті мәселелері: жағдайы мен даму болашағы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (2019).

2. Ресей ғылым академиясы, Уфа федеральдық зерттеу орталығы, Тарих, тіл және әдебиет институты (2020).

3. Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, филология факультетінің қазақ филологиясы кафедрасы (докторанттарға арналған) «Ғылыми-танымдық жұма» (2018-2021).

4. IV Түркі әлемінің халықаралық ғылыми конференциясы (2022).

5. «Жастар, ғылым және инновация» халықаралық ғылыми конференция (2023).

Зерттеудің жариялануы мен мақұлдануы. Диссертациялық зерттеу жұмысы Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің Қазақ әдебиеті кафедрасында орындалды. Зерттеу жұмысының негізгі нәтижелері мен қорытындылары Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған журналдарда (5), Қазақстанда (2) және шетелде (2) өткен халықаралық ғылыми конференция жинақтарында, ғылыми басылымда (1) жарияланды.

ҚР ҒЖЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің нәтижелерін жариялау үшін ұсынылатын басылымдарда жарияланған еңбектер:

1. Поэзияда этнопсихологиялық характердің бейнелену сипаты (Ертай Ашықбаев шығармалары негізінде) // Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – 2019. – №8(2). – Б. 179-183.

2. Мейірхан Ақдәулетұлы поэзиясындағы идеялық-көркемдік ізденістер // Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Филология сериясы. – 2020. – №2(131). – Б. 30-36.

3. Бауыржан Бабажанұлы поэзиясындағы этномәдени дүниетаным сипаты // М. Өтемісұлы атындағы Батыс Қазақстан университетінің хабаршысы. – 2020. – №1. – Б. 35-42.

4. Қазіргі қазақ поэзиясындағы ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар // Керуен. – 2023. – №1(78). – Б. 134-141.

5. Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ поэзиясының ұлттық-этнографиялық ерекшеліктері // Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Филология сериясы. – 2023. – №1(142). – Б. 154-162.

Халықаралық конференциялардың жинақтарында жарияланған еңбектер:

1. Қазіргі қазақ поэзиясындағы ұлттық болмыс // «Ғылым мен технологияның, қоғам мен білімнің өзекті мәселелері: жағдайы мен даму болашағы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция мақалаларының жинағы (Ақтөбе, 2019. – Б. 119-124).

2. Этнокультурные тенденции в казахской поэзии периода независимости // Современные проблемы преподавания башкирского языка в Республике Башкортостан и других регионах Российской Федерации (Уфа, 2020. – С. 423-428).

3. Тәуелсіздік кезеңі поэзиясындағы ұлттық-мәдени концептілер // IV Түркі әлемінің халықаралық ғылыми конференция жинағы (Анталия, 2022. – Б. 108-116).

4. Тәуелсіздіктен кейінгі кезеңдегі қазақ поэзиясындағы ұлттық мінез көрінісі // Жастар, ғылым және инновация: халықаралық ғылыми конференция жинағы (Ақтөбе, 2023. – Б. 122-124).

Қ. Жұбанов атындағы АӨУ Хабаршысында жарияланған еңбектер:

1. Тәуелсіздік жылдарындағы қазақ поэзиясының тақырыптық арналары // Ақтөбе университетінің хабаршысы. – 2020. – №1(59). – Б. 4-10.

Зерттеудің құрылымы мен көлемі. Диссертациялық жұмыс кіріспеден, үш бөлімнен, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен, анықтамалардан тұрады. Диссертациялық жұмыстың жалпы көлемі 135 бетті құрайды.

Диссертациялық зерттеу жұмысы **Қазақстан Республикасының Мемлекеттік бағдарламаларына** сәйкес дайындалған:

1. «Ұлттық рухани жаңғыру» ұлттық жобасы (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы №724 қаулысы);
2. Қазақстан Республикасында тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (ҚР Үкіметінің 2019 жылғы 31 желтоқсанындағы №1045 қаулысы);
3. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылыми дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (5.3.5. Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасы және рухани құндылықтары. 5.3.6. Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, салт пен құндылықтардың ортақтығы. Қазақстан Республикасы үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №988 қаулысы);

4. «Ұлы даланың жеті қыры» бағдарламасы (1. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. 21.11.2018ж.);
5. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы 2017 жылғы 12 сәуір.